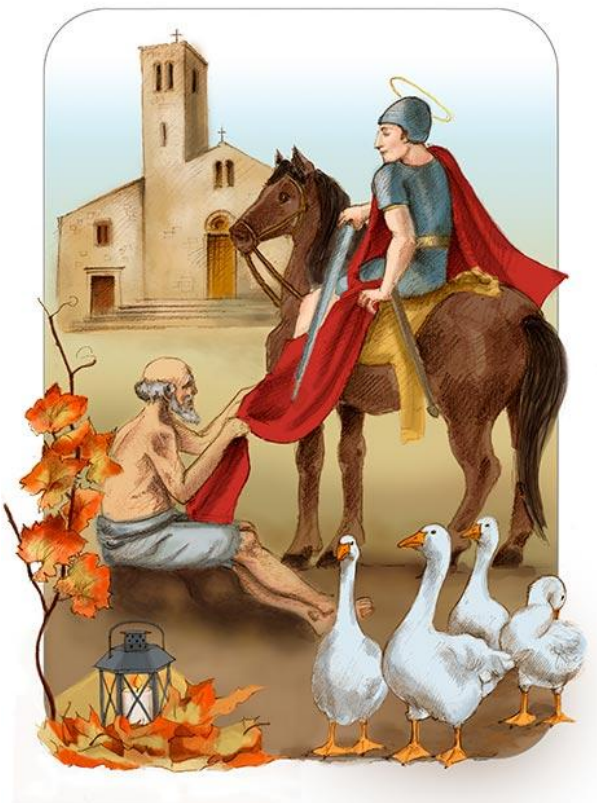

11. november: Den hellige Martin av Tours

Tenk deg å vokse opp i Romerriket på 300-tallet, som sønn av en romersk offiser i den keiserlige ryttergarden, og være oppkalt etter krigsguden Mars. Slik begynte livet for den hellige Martin av Tours. Han ble født i den romerske provinsen Pannonia, som lå i dagens Ungarn, hvor faren hans tjenestegjorde. Deretter ble faren forflyttet til hjemstedet sitt i Pavia - nå en by i Italia, der Martin vokste opp. Hverken faren eller moren til Martin var kristne, men Martin fikk likevel tidlig kontakt med kristne miljøer i Romerriket.

Martin var en fredelig gutt, som likte å betrakte trærne og fuglene og alt som vokste. Han trivdes med de kristne familiene i byen, som viste hverandre så mye godhet, og han dro ofte ned til kirken. Som tiåring bestemte Martin seg for å bli kristen, og begynte å gå til dåpsundervisning. Det syntes ikke foreldrene hans noe særlig om. Romere mente kristentroen var for de fattige. Men Martin gikk likevel, og ble mer og mer grepet av hva han fikk høre om Jesus Kristus, som hadde levd bare tre hundre år før.

Som tolvåring bestemte Martin seg for at han ville bli eneboer. Han ville bo alene ute i naturen, og være til bare for Gud. Livet som soldat fristet ham ikke. Men faren sa bestemt nei; han ville at Martin skulle bli kriger som ham. Derfor fikk han Martin innskrevet i den romerske hæren i Gallia, det som i dag er Frankrike. Der skulle Martin tjenestegjøre som rytter i hæren. Martin ble fort en dyktig soldat, og steg raskt til kavalerioffiser i garden til keiser Konstantins sønn. Han ble stasjonert i byen Amiens, som er et sted det kunne det være riktig kaldt om vinteren.

En bitende kald vinterkveld var Martin ute og red sammen med noen andre soldater fra kasernen, fikk han i lyset fra lykten sin øye på en tigger som nesten ikke hadde klær på seg. Martin syntes inderlig synd på mannen, men hadde ingen penger å gi ham. Tjeneren til Martin, som også var med og red med dem, ville bare at de skulle dra videre. Da kom Martin på at han kunne ta sverdet sitt og dele den store, varme kappen med lammeullskanter som han hadde på seg i to. Han ga tiggeren den ene halvparten av kappen og slo den andre halvdelen rundt seg. Kameratene lo av ham, men det brød ikke Martin seg noe om.

Den natten så Martin Jesus Kristus i en drøm. Han var kledd i Martins kappe og hadde en hærske engler rundt seg. Jesus sa til englene: «*Denne kappen har jeg fått av Martin, som ennå ikke er døpt.*» Da våknet Martin og kjente en sterk trang til å la seg døpe, så han spratt ut av sengen og løp av sted til nærmeste prest for å bli døpt. Resten av livet sto det klart for Martin at det var Jesus han hadde

tjent da han delte kappen sin med den forfrosne tiggeren. Martin forstod at Jesus Kristus bor i hvert eneste menneske; derfor fikk han en særlig kjærlighet for alle fattige og nødlidende.

En dag det keiserlige kavaleriet måtte utkjempe et stort slag mot en hær av teutonere (stammer fra Nord-Europa) som ville angripe Gallia, kalte keiser Julian sammen Martins kompani for å betale soldatene forskuddslønn. Slik forsikret keiseren seg om at de fikk større mot til å gå ut i kamp. For Martin sto det med ett klart at han som kristen ikke kunne kjempe i et slag der mennesker kunne bli drept. Kristendommen forsvarte jo livet. Martin sa rett ut til keiser Julian: «Frem til nå har jeg tjent deg som soldat. Nå la meg tjene Kristus. Gi pengene til de andre – de kommer til å kjempe, men jeg er en soldat for Kristus, og det er ikke lovlig for meg å kjempe.» Keiseren ble rasende. Han trodde Martin var feig og ikke turde gå ut i kamp, og kastet ham i fengsel. Men Martin tilbød keiseren å stille seg forrest i rekken uten noe våpen, bare med et kors i hendene. Hærsejefen tenkte Martin skulle få lov å prøve på det, men da ba teutonerne om fred, og det ble ikke noe av slaget. Martin fikk slippe ut av fengselet og behøvde ikke å gjøre militærtjeneste mer.

Nå var Martin fri til å følge sin lengsel etter å leve helt og fullt som en kristen. Han fikk høre om en hellig biskop som het Hilarius og bodde i byen Poitiers, og dro til ham for å lære mer om troen på Kristus. Biskop Hilarius viet ham til kirkelig tjeneste. Martin følte at Gud kalte ham til å bli eneboer, til å leve et liv i stillhet og bønn langt borte fra andre mennesker, slik som ørkenfedrene i Egypt. Biskop Hilarius ga Martin et øde landområde, og dit trakk Martin seg tilbake. Snart kom det flere menn som ønsket å leve og be som Martin, og sammen startet de et munkefellesskap, som senere ble kjent som Ligugé. Det ble Gallias første munkekloster og det viktigste senteret for å utbre den kristne troen i Gallia. Selv om kristendommen var blitt tillatt i Romerriket like før Martin ble født (i år 313), var de kristne ennå ganske få. De fleste som bodde ute på landsbygda fulgte hedensk tro. Martin reiste derfor rundt til hver eneste lille landsby for å fortelle folk om Jesus og få dem til å slutte å tilbe hedenske guder.

En del av hedningene Martin forsøkte å omvende ble sinte på ham, fordi han sa at de ikke kunne fortsette med å ha templer viet til gudene sine. En dag ble Martin overfalt av hedenske røvere som truet med å drepe ham med et sverd. Martin dro rolig kjortelen til side, og ble stående i bar overkropp. Mannen som skulle hugge til ham med sverdet ble så satt ut av Martins mot at han falt bakover og ba Martin vettskremt om tilgivelse.

Da Martin hadde misjonert i ti år, døde biskopen i nabobyen Tours. Martin var nå blitt så kjent at alle folk i omegnen ville ha Martin til ny biskop. Men det ville Martin slett ikke. Han ønsket å leve sitt liv i stillhet og bønn. Det blir fortalt at Martin til slutt ble så lei av at alle prøvde å overtale ham til å bli biskop, at han ikke så noen annen utvei enn å gjemme seg bort. Men hvor kunne han gjemme seg uten å bli gjenkjent? Martin fikk øye på en låve full av gjess. Det var et ypperlig sted, tenkte han, og krøp inn blant alle gjessene. Det Martin ikke hadde regnet med, var at gjessene ble skremt og satte i med å kakle så høyt at alle i nærheten kom løpende. Med klærne fulle av strå og støv ble Martin dratt av sted til kirken. Nabobiskopene som skulle godkjenne bispevalget, syntes Martin så altfor stygg ut i tøyet til å bli biskop, men prestene og folk på stedet sa at det var Martin og ingen annen enn ham de ville ha. Det er denne historien som har gitt opprinnelsen til skikken med å spise gås på St. Martins dag.

Som biskop fortsatte Martin å leve et enkelt liv, uten prakt av noe slag. Det viktigste for ham var å gjøre alle han møtte kjent med Jesus, som han jo selv hadde sett i drømmen sin mange år før. Derfor reiste han hvert år ut og besøkte hver eneste by og landsby i hele bispedømmet, og oppmuntret og styrket de kristne i troen. Og folk kom i store mengder til Martin for å få hjelp med alt de strevde med. Da trakk Martin seg enda lenger tilbake, til et sted som lå beskyttet av en høy klippe og en elv. Men også dit kom menn som ønsket å høre biskop Martin lære dem om Jesus, og etter hvert ble det mange munkes som bodde der også, i små trehytter eller i huler de gravde ut i klippen. Munkefelleskapet fikk navnet Marmoutier - Storklosteret. Martin underviste munkene med stor iver, og lærte dem å åpne seg for Gud og gjøre hans vilje. Mange av munkene som gikk i lære hos Martin ble siden valgt til biskoper i andre byer. Biskop Martin fortsatte å misjonere og grunnlegge munkefelleskap i hele bispedømmet sitt og enda lenger, så langt som til Paris, Chartres og Antun.

I tillegg til å være kjent for sitt mot, var biskop Martin også kjent for å være en meget rettferdig og barmhjertig mann, også mot sine motstandere. På 300-tallet, fordi gruppene med kristne levde langt fra hverandre, hendte det ofte at enkelte prester og biskoper begynte å tolke Den hellige skrift feil, og lære bort ting Jesus ikke hadde sagt. Mange steder kom det til stor uenighet i Kirken om hva de kristne skulle tro på. Det kunne gå så langt at de kristne forsøkte å få vranglærerne dømt til døden. Selv om biskop Martin var uenig i hva vranglærerne lærte bort, forsvarte han alltid deres liv og gjorde alt som sto i hans makt for at de skulle bli spart. Om han så måtte ri ut til henrettelsesstedet midt på natten, stilte han alltid opp for de dødsdømte, og han ble uendelig trist de gangene noen av dem ble drept. Biskop Martin hadde forstått at hvert eneste menneskeliv er hellig, gitt av Gud, og må vernes med den dypeste respekt. Han visste at det å drepe et menneske, selv om det var en fiende, bare gjorde det vanskeligere for alle og skapte mer uenighet.

I år 397, da biskop Martin var blitt vel 80 år, begynte han å kjenne seg svakere og forstod at han snart kom til å dø. Det fortalte han til munkene som pleide å følge ham, og de ble svært lei seg, for de var så glade i ham. For biskop Martin var imidlertid det viktigste å gjøre hva Gud ville. Derfor ba han: "Herre, dersom ditt folk ennå trenger meg, vil jeg ikke trekke meg tilbake fra arbeidet. La din vilje skje." Selv om han var utslitt og syk, reiste han ut til de fjerneste stedene i bispedømmet sitt. Slik gikk det til at han ble alvorlig syk i en landsby som lå langt unna Tours. Biskop Martin kjente at Gud kalte ham til seg. Han la seg på ryggen med armene hevet mot himmelen. Munkebrødrene ville at han skulle hvile seg på siden, men Martin svarte: "Gi meg lov, kjære brødre, heller å se mot himmelen enn mot jorden, så min sjel får gjort seg klar til å fly til Herren." Tre dager senere, den 8. november, døde han, og ble begravet den 11. november. Denne dagen feirer Kirken til minne om ham.

Til biskop Martins begravelse kom det over to tusen munkes og nonner, i tillegg til tusener av folk han hadde lært opp i troen på Jesus Kristus. Alle regnet ham for å ha vært en hellig mann, og ved hans grav opplevde mange å bli helbredet. Over graven hans ble det bygget en liten kirke, etter hvert en stor **basilika**.

Martins kappe, som han en gang i tiden hadde delt i to med sverdet sitt, ble regnet for å være undergjørende. Den ble tatt vare på av kongehuset i landet, som tok den med i alle slag de utkjempet. På disse felttogene ble kappen oppbevart i små hus som ble kalt «kappehus» - *chapelle*. Det er opprinnelsen til ordet **kapell**, som brukes om små kirker.

St. Martin ble utropt til Frankrikes skytshelgen, og graven hans var et av de mest populære valfartssteder i Europa i hele Middelalderen. Kort etter den hellige Martins død ble det vanlig i store

deler av Europa å begynne en faste som startet på St. Martins dag - Mortensmesse - og som varte helt til julaften. Det ble opprinnelsen til Adventstiden.

I Belgia, Nederland, Tyskland og Østerrike er det tradisjon at barna går i lanterneprosesjon på St. Martins dag, til minne om vinternatten da St. Martin fikk øye på tiggeren som frøs. Foran dem rir en mann på hest, og barna får gaver eller godteri. På Malta får barna en pose med nøtter, appelsiner og mandariner, og i Portugal tenner familiene bål og spiser grillede kastanjer.